

Volilna zborovanja

Do deželnih volitev nas loči še nekaj dni in zato je povsem razumljivo, da se je volilni boj po naših krajih močno razvnel in da vse politične stranke porabijo vse sile in vsa dopustna sredstva, da se približajo volivcem, da jim posredujejo svoje programe in jih tako prepričujejo.

Italijanske vsedržavne stranke so poskrbele, da so prišli in bodo še prišli na posamezna volilna zborovanja vplivne in znane osebnosti z italijanskega političnega življenja. Zlasti so se v tem močno angažirali misovci, ki so povabili v Trst svojega strankinega tajnika Almiranteja (ki pa je imel dokaj šibek in neprepričljiv govor) in razne nekdanje monarhistične in vojaške osebnosti. Tudi liberalni predstavniki napenjajo vse moči, da bi prepričali volivce iz naše dežele, da je treba spreminiti vladno obliko in tudi pri nas uresničiti sredinsko desničarsko deželno vladno. Demokristjani zaenkrat nastopajo na volilnih govorih s svojimi kandidati in pristaši v deželi, verjetno pa bodo povabili koga iz Rima v zadnjem hipu. Na prazniku komunističnega tiska na Opčinah je govoril poslanec Pajetta. Te dni je imel shod v Trstu tudi Berlinguer.

Med ostalimi strankami si zlasti prizadevajo v volilni propagandi pristaši socialistične stranke, kjer se bije nekakšen dvoboj med dosedanjim deželnim svetovalcem Pittonijem in novim kandidatom Giuricinom.

Slovenska skupnost se tudi na te volitve dobro in dosledno pripravlja. Poleg volilne propagande po pošti (izdala je že tri »Besede Slovenske skupnosti«) in lepakov je angažirana z letečimi shodi in govori svojih predstavnikov po raznih krajih na Tržaškem in Goriškem. Na Tržaškem je najbolj pogosto govoril deželni svetovalac dr. Drago Stoka, ki ima kot nosilec liste preferenčno številko 1. V svojih govorih prikazuje Stoka svoje dosedanje delo in glavne dosežke iz strankinega programa na deželni ravni. Pri tem omenja tudi vse tiste politične sile, ki iz enega ali drugega razloga nastopajo proti upravičnim zahtevam Slovencev. Stoka tudi nakuže in razlaga točke iz sedanjega programa Slovenske skupnosti.

Med mladimi pogosto nastopa na volilnih shodih kandidat na deželnih volitvah Igor Tuta s preferenčno številko 12. V svojih govorih se Tuta zlasti dotika vprašanja, zakaj je potrebno glasovati za samostojno slovensko politično predstavništvo v deželnem svetu, nato pa obravnava socialne, politične in narodne težave tukajšnjih Slovencev. Tuta pogosto govori tudi o mladinski problematiki.

(nadaljevanje na 2. strani)

ZAKAJ BOMO VOLILI SLOVENSKO SKUPNOST

Od našega rojaka, ki živi že nekaj let na Dunaju, smo prejeli članek o deželnih volitvah, ki bodo prihodnje nedelje. Prav radi ga objavljamo, ker se njegova vsebina popolnoma ujema z našim konceptom političnega udejstvovanja. Veseli nas, da slovenski izobraženec kljub bivanju v tujem svetu tako prizadeto in predano spremlja politično življenje naše narodne skupnosti, kar nam je lahko v vzpodbudo za naše nadaljnje delo in zlasti koristen nauk za bližnje deželne volitve.

Uredništvo

Del slovenskega naroda smo, zamejska narodna skupnost, ki živi v deželi Furlaniji - Julijski krajini. Naša politična borba gre predvsem za to, da dosežemo polno in ne le delno enakopravnost našega materinega jezika ter pravično zastopstvo v občinah, pokrajinah in v deželi.

Ako so se stvari glede naše enakopravnosti le premaknile z mrtve točke, potem se niso zato, ker naj bi bile politične stranke naših italijanskih sodržavljanov dobrosrčne in bi nam same od sebe hotele priboriti enakopravnost. Premaknile so se zato, ker smo nastopali samostojno in

ZAUPALI V LASTNO MOČ!

Naša samostojna slovenska lista sodeluje in je sodelovala z vsemi ljudmi dobre volje, ki jim je pri srcu človečanska pravičnost, ne glede na to, ali smo italijanska večina ali jezikovna manjšina, pač pa da smo vsi državljani ene države.

Samostojno nastopanje je življenjskega pomena za našo zamejsko skupnost, kajti z vključevanjem v druge politične stranke ne izgubimo samo lastne skupnosti, ampak za vso javnost v državi in v svetu izgubimo celo svoje narodno ime.

Ako bi torej tuje stranke res bile zavzete za naše pravice in ne le za naše volilne glasove, potem bi razumel življenjski pomen našega samostojnega nastopa, ga odobraval in z nami sodeloval.

Toda strankam je prvo njihov strankarski račun ne pa narodnostne in socialne pravice za vse ljudi. Ako bi se vključili v njihov ustroj, potem bi nam pomagale. Ne zanima pa jih poslej, če se bomo kot narodna skupnost še obdržali. To jim je vseeno.

Na listah vsedržavnih strank nastopajo tudi nekateri kandidati slovenske narodnosti. Vsaka stranka je pač svobodna in lahko kandidira kogarkoli in obljublja karkoli, samo da bi si pridobila čimveč glasov. Toda zaradi nekaj kandidatov tuja stranka ne postane slovenska in tudi ne izdela slovenskega programa. Slovenski program ima edino le

LISTA SLOVENSKE SKUPNOSTI!

Zaupajmo ji zato svoj glas, da se bo lahko uveljavila in da jo bodo tudi druge stranke upoštevale ter z njo sodelovale. Kajti znano je, posebno v političnem življenju, da je sodelovanje, tudi v boju za naše narodne pravice, lahko le tedaj, če smo krepka politična skupnost in partnerji lahko od nas tudi nekaj pričakujejo. Drugače se za nas komaj

(dalje na 2. strani)

Prva resnična sprememba v Španiji

General Franco, ki je pred kratkim dopolnil 80 let, je zdaj odstopil mesto predsednika vlade deset let mlajšemu admiralu Luisu Carreru Blancu. Franco bo obdržal še funkcijo državnega poglavarja in vrhovnega poveljnika vojske. Političnim funkcijam v pravem pomenu besede se je odrekal, kot pravijo, na prigovarjanje svoje družine, ki bi mu rada prehranila prehude napore. Sicer trdijo zdravniki, da je Franco zdrav, toda osemdesetletnik le ne prenese več toliko kot mlajši ljudje. V primerjavi s Francom, je tudi admiral Carrero, ki ima le 10 let manj, »mladenič«.

To je prva resnična sprememba v Španiji, odkar je Franco leta 1939 zavladal v njej, po triletni državljanski vojni. Tedaj je življenje v Španiji nekako otrpnilo. Sicer ni prenehalo in se je v mnogih pogledih tudi razvi-

jalo naprej (Španija si je od tedaj gospodarsko močno opomogla, k čemur sta veliko pripomogla turizem in trgovina, pa tudi industrializacija), ker se pač vsak živ organizem razvija. Vendar pa razvoj ni bil tako nagel, kot bi lahko bil brez toge Francove diktature, ki je ostala dejansko ideološko na istih pozicijah, na katerih je bila takrat, ko sta bila njena zaveznika še Hitler in Mussolini, ki sta ji tudi odločilno pripomogla k zmagi nad levičarskimi republikanci.

Sicer je po drugi svetovni vojni, po zlomu fašistične Italije in nacizma tudi Francov režim nekoliko omilil svoje metode, izdajal amnestije, ni več obsodil idejnih nasprotnikov na smrt, če niso zakrivali kakega terorističnega ali drugega hujšega dejanja, in dopuščal celo

(Nadaljevanje na 3. strani)

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 17. junija, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu. 9.45 J.S. Bach: Korali za orgle. 10.15 Poslušali boste. 11.15 »Brez doma«. Po povesti H. Malota in v prevodu Nade Konjedic napisala Mara Kalan. 3. del. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Nepozabne melodije. 11.30-15.45 Glasba po željah. 15.45 »Upor Lafransa Verweja«. Radijska drama, napisal Chrih Barnard, prevedel Franc Jeza. Izvedba: RO. Režija: Jože Peterlin. 17.15 Glasbeni cocktail. 17.40 Popoldanski koncert. 18.25 Zgodovina italijanske popevke. 19.00 Šport in glasba. 20.00 Šport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba. 22.40 Zabavna glasba.

♦ PONEDELJEK, 18. junija, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami, zanimivosti in glasba za poslušavke. 13.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce, pripravlja Danilo Lovrečič. 18.30 Koncerti za več glasbil in orkestrrov. 18.55 Harmonija zvokov in glasov. 19.10 Odvetnik za vsakogar. 19.20 Jazz glasba. 20.00 Športna tribuna. 20.35 Slovenski razgledi: Srečanja — Pozavnist Branimir Slokar, pianist Aci Bertoneclj. Urok Krek Theme varie; Pavel Šivic: Sonatina didattica - Naša dežela v delih Simona Rutarja - Slovenski ansambli in zbori. 22.15 Zabavna glasba.

♦ TOREK, 19. junija, ob: 7.00 Koledar. 11.35 Pratika. 12.50 Violinist Leo Silvestri in pianist Ronnie Aldrich. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.30 Komorni koncert. 18.50 Glasbena beležnica. 19.10 Odmevi kmečkih puntov v slovenskem pripovedništvu in pesništvu. Josip Jurčič: »Sin kmetiškega cesarja« (Martin Jevnikar). 19.25 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Šport. 20.35 Marius Milhaud: »Saint Louis«, operatorij v dveh delih. V odmoru (21.45) »Pogled za kulise« (Dušan Pertot). 22.35 Zabavna glasba.

♦ SREDA, 20. junija, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.30 Pianistka Maria Mosca. 18.50 Trio jazz »The Cabildo's Three«. 19.10 Higiena in zdravje. 19.20 Zbori in folklor. 20.00 Šport. 20.35 Simfonični koncert. Vodi Anton Nanut. Sodeluje violinist Dejan Bravničar. Ubald Vrabec: škocjanske jame, simfonična pesnitev. Orkester Slovenske Filharmonije iz Ljubljane.

♦ ČETRTEK, 21. junija, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Godalni orkestri. 9.00 Sv. maša. 9.45 F. Schubert: Kvintet v a duru »Postrv«. 10.30 Praznična matineja. 11.00 Mladinski oder »Zvezdani«. Pravljica, napisal Oscar Wilde, prevedel Ciril Kosmač, dramaturgiral Joško Lukeš. Izvedba: RO. Režija: Lojzka Lombar. 11.35 Slovenski razgledi: Srečanja - Pozavnist Branimir Slokar, pianist Aci Bertoneclj. Urok Krek: Theme varie; Pavel Šivic: Sonatina didattica - Naša dežela v delih Simona Rutarja - Slovenski ansambli in zbori. 13.30 Glasba po željah. 14.45 Veseli motivi. 15.30 Revija znanih melodij. 16.10 Ansambel »The Moody Blues«. 16.30 Koncert Zagrebških solistov. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.30 Umetniki in občinstvo (Dušan Pertot). 19.10 Govorimo o ekologiji (Tone Penko). 19.25 Za najmlajše. Pisani balončki. Pripr. Krasulja Simoniti. 20.00 Šport. 20.35 »Slana voda«. Veseloigra v 3 slikah, napisal Lojze Cijak. Izvedba: SSG. Režija: Adrian Rustja. 21.50 Skladbe davnih dob. 22.05 Zabavna glasba.

♦ PETEK, 22. junija, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.30 Sodobni slovenski skladatelji. Lojze Lebič. Ansambel »Slavko Osterc« vodi Ivo Petrič. 18.40 Jazz. 19.10 Liki iz naše preteklosti »Ivan Reščič«. (Rado Bednarik). 19.20 Zbori in folklor. 20.00 Šport. 20.35 Delo in gospodarstvo. 20.50 Vokalno instrumentalni koncert. Vodi Pietro Argento. Sodelujejo sopranistka Nelly Pucci, tenorist Aldo Bertocci in baritonist Attilio D'Orazi. Simfonični orkester in zbor RAI iz Turina. 21.40 V plesnem koraku. 22.05 Zabavna glasba.

♦ SOBOTA, 23. junija, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 13.30-15.45 Glasba po željah. V odmoru (14.15-14.45): Poročila - Dejstva in mnenja. 15.45 Avtoradio. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.30 Koncertisti naše dežele. Eugenio Visnovitz: Trio v cis molu. 9.00 Poje Joan Baez. 19.10 Po družtvih in krožkih »Dom v Boljuncu«. 19.25 Revija zborovskega petja. 20.00 Šport. 20.35 Teden v Italiji. 20.50 Iz življenja naših skladateljev: »Slavko Osterc«. Radijska igra, napisal Andrej Bratuž. Izvedba: RO. Režija: J. Peterlin. 21.30 Vaše popevke. 22.30 Zabavna glasba.

Zakaj bomo volili Slovensko skupnost

(Nadaljevanje s 1. strani)

zmeni in smo dobri le za to, da poberejo naše volilne glasove.

Tudi na Koroškem so letos Slovenci na občinskih volitvah prvič organizirano nastopili in kljub vsej negotovosti želi uspeh, kot so ga komaj pričakovali. Izkazalo se je bolj kot kdaj prej, da je treba najprej zaupati v lastno moč in nato šele sodelovati.

Propaganda o tem, da smo Slovenci majhni, šibki in da sami ničesar ne dosežemo (in da naj se zato povežemo s tujimi političnimi organizacijami), ima edini cilj, da nas odvrne od lastnega nastopa. V resnici pa smo Slovenci dosegli nekaj le tedaj, ako smo nastopali sami in to v vsej naši zgodovini.

Zato naj bo vsak od nas, ki mu je slovenstvo pri srcu, GLASNIK zaupanja in vere

ODGOVOR PREDSEDNIKA BERZANTIJA

Na pismo dne 9. maja, ki je zadevalo vprašanje okrnitve slovenskih radijskih postaj, je predsednik deželnega odbora Berzanti sporočil 24. maja deželnemu svetovalcu Stoki, da je zainteresiral pristojne organe RAI, da bi omogočili poln in normalen potek oddaj, ki so namenjene slovenski narodnostni skupnosti.

Mihec in Jakec se menita o oštirjih, politikih, kulturi in foušiji

— Mihec moj, čudne reči se godijo dandanes.

— Ja, dandanes so tašni cajti, de se ne smeš čudet prou nobeni reči. Pej zakej si se zdej spounu glih na tu?

— Ma vidi: kej si ni zmislu an oštir, de bo postavu spomenik Srečkoti Kosoveli na svojem brjači?

— Nomalo čudno je res, zatu ke spomenike postaulajo po navadi kašne velike organizacije al pej vlada al vsaj komun. Jest nisem še slišau, de be oštirji postaulali spomenike. Pej ki se je tu zgodilo?

— Tu je u ani vasi blizu Štanjela, u Hruševci.

— A, ma tisto oštarijo pej jest poznam. Sej je tam tudi ku ana galerija ke jemajo slikarske razstave. U časnikih vsako tolko kej pišejo od tisteh razstav. E ma tam je an kulturen oštir jn se prou neč ne čudem če se je zmislu šn na spomenik.

— Ja, ma tu ne gre.

— Zakej ne gre?

— Kam bi pa prišli, ko bi vsako postavljaj spomenike Kosovelu!

— Kaku: kam bi pršli? Kej se bojiš, de be Kosovel jemu preveč spomenikov? Kej ne be blo prou, če be Kosovel jemu spomenik v vsakem večjem kraji na Krasi? Sej je sramota, da je pasalo skori pedeset let odkar je umrou jn nima nikjer nobenga spomenika! Če se dozrej nobeden ni zmislu, se je zmislu an oštir. Aden se more zmiselt!

— Ma ni prou, de je u oštariji. Tam bi hodili mimo tudi kašni pjanci jn tu be blo žaljivo za pesnika.

v slovensko narodnost, ki jo odlikujejo poteze in starožitnost, katere številne večje narodnosti nimajo. Ako je kdo pravilno poučen o slovenstvu, potem ne more biti drugega kot ponosen na svoje slovensko poreklo. Zato SIRIMO neutrudno resnico o slovenstvu, pobijajmo malodušje in malovero, širimo navdušenje in voljo do samostojnega nastopanja. Zato ker le na tej podlagi smo OSEBNOST, da lahko sodelujemo z vsemi, ki jim je do človečanske pravičnosti.

VOLILNA ZBOROVANJA

(Nadaljevanje s 1. strani)

Na Goriškem pa nastopata na volilnih shodih kandidat št. 2, dr. Andrej Bratuž in dr. Stanislav Bratina s št. 3, ki analizirata razmere goriških Slovencev in tolmačita načrte in program Slovenske skupnosti v deželnem svetu za goriško pokrajino.

Slovenska skupnost bo imela svoj zaključni volilni shod v petek zvečer ob 21. uri na glavnem trgu v Nabrežini. Govorili bodo kandidati in vidnejši predstavniki Slovenske skupnosti.

Na Severnem Irskem se je spet strašno razvel teror v obliki atentatov. Angleška vlada pa čaka, ker ji ni, da bi dobili Irci avtonomijo...

— Videš, tu kar si reku zdej je pej švoh. Zatu ke ponoči hodejo pjanci povsod, po vseh cestah jn placah jn po parkah, kamer ke so tudi spomeniki. In tudi lulajo nanje. U kompaniji. Zastran spoštovanja be mogli narprej dent proč spomenike na placeh jn u parkeh. Ne u tisti oštariji, kamer be že oštir sam ahtau na spomenik. Tudi lulat jem ne be blo treba glih nanj, zatu ke jema tudi tista oštarija stranišče. Bežži, bežži Jakec, tvoje govorjenje je prazno.

— Ma tudi mi prou, de je tou tisti oštir naredet tudi ku ano svečano odkritje. Ses pauskem zboram jn govorancami jn kej jest znam...

— Če res, de je tou naredet vso stvar u redi! Lepu od njega. Sej je tu že u tradiciji, de se poje za vsak gud, vsako petdesetletnico al veliko maturo. Zakej ne bi pojali tudi pr novmi spomeniki?

— Ma ti ne znaš, de jemajo u Sežani an pripravljajni odbor, ke že nekej let nabira dnar za Kosovelov spomenik!

— A, je vmes foušija! Se mi je kar zdelo. Tam čekirajo zatu ke bo u Hruševci spomenik prej ku u Sežani. Zdej zastopem.

— Nimaš prou. An red more bet. Uan be mogu prej kej povedat, kej prašat! Ne kar taku: spomenik jn še kulturni program zraven. Ma ki smo?

— Ja, tu se tudi jest prašavam. In kej je taku hudga, če aden postave spomenik na svojem brjači?

— Ma tisti oštir neč ne dela politično. Spomenik be pej postaulau.

— Jakec moj ljubi, ani smo za tu, ani za uno. Ledje jemajo vseh sort talentov. Aden se slišie bol bet oštir, aden pej politik, aden pej magari samo gode, kašni tudi kradejo. Vseh sort nas je. Tle ni kej.

Drago Štoka spet edini govoril slovensko

Po italijanski televiziji je bila v sredo *Deželna tribuna*, to je posebna oddaja za deželne volitve, ki bodo prihodnje nedelje. Po pet minut so govorili predstavniki kandidatnih list, ki nastopajo na teh volitvah. Za Slovensko skupnost je nastopil nosilec njenih list na Tržaškem in Goriškem ter dosedanji deželni svetovalec dr. Drago Štoka, ki je po kratkih uvodnih besedah v italijanskem jeziku spregovoril v slovenščini in pri tem obravnaval slovensko problematiko, katero pa je postavil v deželni in širši okvir.

Ni treba seveda posebej omeniti, da so bile njegove besede edine v slovenščini. Ve-

lja pa si zapomniti, da slovenskih specifičnih problemov noben drug govornik ni navedel, če izvememo bežno omembo Slovencev iz ust socialdemokratskega in komunističnega predstavnika, medtem ko je socialistični za stopnik le pozval tudi Slovence, naj glasujejo za njegovo listo, ne da bi niti povedal zakaj. Zdi se nam, da je takšen odnos do preče problematike slovenske narodnostne skupnosti v deželi, kot izhaja iz tako pomembne in razširjene televizijske oddaje, skoraj žaljiv predvsem za kandidate slovenske narodnosti na prizadetih listah, vsekakor pa kaže določeno omalovaževanje slovenskih problemov, kar si velja zapomniti že na bližnjih volitvah.

Prejeli smo:

ZAHVALA

Odbor za postavitev spomenika padlim v N.O.B. iz Gabrovca se toplo zahvaljuje vsem političnim, kulturnim, borčevskim in upravnim organizacijam, zgoniški občini ter vsem, ki so prispevali svoj delež ter sodelovali, da je slovesnost ob odkritju spomenika v naši vasi lepo uspela. Posebna zahvala gre pevskega zboru »V. Mirk«, pevskega zboru »Rdeča zvezda«, Godbenemu društvu s Proseka, članom SSG, učiteljem in učencem ter Aldu Colju in Srečku Kralju za njuno delo.

Še posebej se zahvaljujemo za vence, ki so jih dali: občina Zgonik, Zveza partizanov za občino Zgonik, P. D. »Rdeča zvezda«, Š. K. »Kras«, sekcija KPI - Zgonik, Zveza partizanov - Repentabor, sekcija KPI - Prosek-Kontovel, Pevski zbor »Vasilij Mirk«, Slovenska skupnost - Zgonik, Š.D. Primorje, Š. D. Olimpija, Zveza partizanov - Kontovel, partizani s Proseka, SKGZ, Združenje ANPI - Nabrežina, Zveza partizanov - Opčine, Zveza partizanov - Križ, Društvena gostilna - Gabrovec, Zveza partizanov - Bazovica, vaščani iz Padrič, vaščani iz Zgonika - Koludrovec, vaščani iz Saleža - Bajte, vaščani iz Samatorce in Brišč, vaščani iz Repniča - Zagradca, vaščani iz Briščkov - Postoje, vaščani iz Deviščine ter vaščani iz Gabrovca.

Jugoslovanski listi so prinesli v soboto na posebnih prilogah besedilo osnutka nove jugoslovanske ustave.

Premirje v Vietnamu je na zelo šibkih nogah. Kissinger pa je pri pogajanjih z Le Duc Thojem v Parizu še vedno optimist. Nekateri ljudje so pač rojeni optimisti.

Ob koncu šolskega leta

Slovenske šole na Tržaškem in Goriškem so končale redni pouk za šolsko leto 1972-73, na vrsti bodo le še izpiti v dveh razredih osnovnih šol in za malo ter veliko maturo. Menimo, da so to anahronizmi, ki bi jih bilo treba čimprej odpraviti, vsaj kar zadeva izpite v osnovni šoli za prestop v tretji razred in ob koncu petega razreda. Če je namreč šolar izdelal razred, kak pomen ima potem, da mora delati še izpite, da sme naprej? Enak anahronizem je mala matura. Seveda pa ti anahronizmi niso v veljavi samo na slovenskih šolah, ampak na vseh šolah v Italiji. Že

Pisma uredništvu:

OPOZARJAMO JAVNOST

Pred tremi leti so ustanovili slovensko strokovno šolo za industrijo in obrt. V treh letih se je v to šolo vpisalo 35 učencev in učenek ter imamo dve stroki, mehansko stroko in stroko za šivilje. Naša šola je za sedaj oddelek italijanske šole »L. Galvani«. Mi želimo, da bi bila naša šola samostojna in da bi šolanje trajalo pet let. Naši profesorji so se šli pogovoriti s sindikatom, ampak sindikat se ne zanima dovolj za to šolo.

V sredo, 6. t.m., smo imeli zborovanje in je prišel tudi naš ravnatelj Piazza. Lepo smo mu prikazali naše stališče. Rekel nam je, da bomo težko dobili še četrti in peti razred, ker nas je premalo. Dejal je tudi, da lahko po končani triletni šoli nadaljujemo v italijanskem oddelku še dve leti. Ampak mi tega nečemo.

Slovenski sindikat se poteguje za novo šolo podobno »Volta«. Kaj pa mi? Mar nismo tudi mi Slovenci, zakaj ne podpre tudi nas?

S tem pismom želimo opozoriti javnost in slovenske sarše, da bi čim več svojih otrok vpisali v našo šolo in tako rešili naš problem.

Za moški oddelek:

Zvonko Hrovatin

Za ženski oddelek:

Neva Umek

mного let se govori o reformi šolstva v Italiji, v bistvu pa ostaja vse pri starem in šola postaja tujek v današnji družbi, katere zahtevam je ne znajo prilagoditi.

Na splošno pa moramo reči, da slovenska šola v okviru, v katerega je stisnjena, dobro opravlja svoje naloge, da nam vzgoji zaveden in sposoben mladi rod. Seveda so stvari, glede katerih bi si želeli kakšne spremembe na boljše, npr. da bi res vsi profesorji in učitelji dajali svojim dijakom in učencem zgled zavednosti ter doslednosti, tudi s tem, da bi si končno dali spet popraviti priimke v prvotno obliko, katere jim je popačil fašizem. Kakšen pomen ima namreč obsojanje fašizma, če pasivno sprejemajo najbolj intimno krivico, katero jim je storil, ko jim je popačil ime, ki je del človeka? Ti tuji, grdo popačeni priimki učiteljev (in seveda tudi učencev) v slovenskih šolah (in v »Izvestju«) sa kaj neprijeten madež na sicer svetlem liku slovenskega šolstva v Italiji.

Kvaliteto slovenskih šol dokazujejo vedno spet javna priznanja dijakom in učencem, ki se odlikujejo na natečajih vsedravnega značaja. Tako je bilo tudi letos. Vsi slovenski starši bi se morali zavedati, koliko storijo za prihodnost svojih otrok in za njihovo moralno vzgojo, ko dajo otroka v slovensko šolo, kjer se lahko uči v svojem materinem jeziku, kar mu lajša učenje, in kjer je v svojem naravnem narodnostnem in kulturnem okolju. Ni mu treba skrivati svoje narodnosti, ne prenašati zbadljivk ali celo sovraštva in se zapirati vase ali postati hinavec in odtujenec, ki se iz bojazljivosti ali iz kompleksov izogiblje občevanja z ljudmi lastne narodnosti. Slovenski otrok se lahko čuti srečnega le v slovenski šoli.

Učiteljem in profesorjem slovenskih šol se naša javnost zahvaljuje za zvesto opravljanje njihovega vzgojiteljskega dela. Tako njim kot učencem in dijakom pa želimo prijetne počitnice.

Prva resnična sprememba v Španiji

(Nadaljevanje s 1. strani)

določeno kritiko in reformno gibanje. Pa tudi do delavcev se je pokazal obzirnejši in tako so se začele množiti delavske stavke ter celo delavsko-študentske demonstracije po mestih, ne da bi bilo zaradi tega prišlo do kakih okrutnih maščevanj s strani režima. Katoliška skupina »Opus Dei« je skušala sprožiti v okviru legalnosti socialno reformno gibanje. Toda vse to ni moglo prikriti brutalnosti in anahronističnosti vladavine, ki je prišla z državljansko vojno in s pokoli na oblast in kateri je nasilje prirojeno. Lahko je menjala metode, ni pa menjala narave. Ob prvi priložnosti bi lahko zaostri svoj teror, če bi se ji zdelo potrebno, in to je od časa do časa tudi storila, čeprav ne več v taki meri kot v času državljanske vojne. Spomnimo se samo okrutnih procesov proti Baskom, ki zahtevajo neodvisnost, in proti Kataloncem, ki si upajo govoriti o avtonomiji. Vso svojo zagrizenost in nepopustljivost je kazal in še kaže Francov režim prav do teh dveh narodov, ki sta se v teku zgodovine znašla pod španskim jarmom, bolj zaradi razvoja dogodkov in fevdalnih družinskih zvez ter sporov kot zaradi moči

španskega orožja. Skoro osem milijonski katalonski narod sme uporabljati svoj jezik samo v cerkvah, a še to ne v vseh.

Zato so zdaj Baski in Katalonci olajšano zadihali, ko je spustil Franco iz rok vsaj del svoje oblasti. Seveda pa so prosteje zadihali tudi drugi Španci, ki jih tlači neskončno trajanje Francove osebne diktature kot mora. Res je, da so se razširile govornice, da se je režim s prevzemom vlade po admiralu Carreru Blancu še zaostрил in da je celo »Opus Dei« izgubil na svojem vplivu. Toda to je nedvomno prehodni pojav, kajti novi predsednik vlade in novo vodstvo frankističnega političnega gibanja ne bosta mogla ohraniti pokonci zgradbe ki je temeljila na osebni avtoriteti »voditelja«, ki se je sam napravil — ali so ga bili napravili drugi — za mit. Španski režim se demitologizira. S Francom zahaja za obzorje generacija Hitlerja in Mussolinija, ki je v ostali Evropi že čist anahronizem, in španski režim bo gotovo dobil realnejše obrise ter bo brez Francovega mita nujno začel vzpostavljati stvarnejše odnose navznoter in navzven, odnose, ki bodo bolj v skladu z mišljenjem novih španskih generacij in z današnjim življenjem v svetu.

Shod Slovenske skupnosti na Opčinah

Tudi v naši vasi (ki pa vedno bolj postaja del Trsta), je imela Slovenska skupnost nekaj volilnih sestankov, kot tudi razne italijanske stranke. V nedeljo ob pol dvanajstih, po zadnji maši, sta priredila shod na trgu pred cerkvijo občinski odbornik dr. Dolhar in član vodstva Slovenske skupnosti prof. Harej. Ta je predstavil glavnega govornika, ki je prikazal uspehe, katere je Slovenska skupnost preko svojih izvoljenih predstavnikov dosegla v zadnjih letih, posebno še delo in uspehe njenega glavnega kandidata pri sedanjih volitvah, dr. Štoko v deželnem svetu. Ti uspehi sicer še niso tisto, kar si želimo, a tudi niso majhni.

Potem je polemiziral s skrajno levico, ki trdi, da se zavzema za slovenske koristi, a v resnici ji gre le za lastne strankarske koristi, Slovence potrebuje samo kot volivce. Navedel je nekaj konkretnih primerov, kjer so komunisti pustili na cedilu slovenske koristi, posebno v Dolini, kjer je dala komunistična občinska uprava dovoljenje za ustanovitev italijanske naselbine, ki spreminja narodnostno sestavo v dolinski občini. Govornik je tudi odločno poudaril, da Slovenska skupnost ni meščanska stranka, stranka bogatih ljudi, kot jo lažno in zlohotno prikazujejo njeni nasporniki na skrajni levici, ampak stranka vseh zavednih Slovencev, tudi delavcev in kmetov; to je edina slovenska stranka v naši deželi, stranka narodne vzajemnosti. Dr. Dolhar je pozval Opence in vse slovenske volivce, naj zato dajo svoj glas Slovenski skupnosti.

Slovenska pesem iz zvočnika je veselo donela v sončni nedeljski opoldan na Opčinah.

KANDIDATI SLOVENSKE SKUPNOSTI NA TRŽAŠKEM

1. ŠTOKA Drago, deželni svetovalec, odvetnik;
2. BRATUŽ Andrej, profesor, Gorica;
3. BRATINA Slavko, občinski svetovalec v Gorici, profesor;
4. DEBELIS Alojz, kmetovalec, Trst;
5. DOLHAR Rafko, občinski odbornik, zdravnik, Trst;
6. KRALJ Ivo, delavec, Slivno (Nabrežina);
7. MIKULUS por. SANCIN Ana, uradnica, Trst.
8. REBULA Alojz, profesor in pisatelj, Trst;
9. REBULA Ladi, občinski svetovalec v Zgoniku, uradnik;
10. TERČON Josip, upokojenec, Nabrežina;
11. TUL Alojz, občinski svetovalec v Dolini, profesor;
12. TUTA Igor, uradnik, publicist, Sesljan (Nabrežina);
13. VRABEC Ubald, skladatelj, Trst.
14. VREMEC Milan, uradnik, Trst;
15. ZAHAR Mario, delavec, Dolina.

Kandidatna lista Slovenske skupnosti je na glasovnici na tretjem mestu. Zanj pravilno glasuješ, če prekrižaš znak lipove vejice z dvojezičnim napisom Slovenska skupnost — Unione slovena. V tržaškem volilnem okrožju lahko oddaš največ ŠTIRI preferenčne glasove, in sicer tako da napišeš v vrstah ob znaku priimek kandidata ali njegovo zaporedno številko na listi.

V torek in sredo pa so bile openske ceste posute z letaki s pozivom, naj volijo naši ljudje Slovensko skupnost in nosivca njene liste dr. Štoko. Tudi tržaške ceste so bile v sredo posute v središču mesta predvsem z letaki Slovenske skupnosti.

—o—

VPISOVANJE V SLOVENSKE OSNOVNE ŠOLE

Državno didaktično ravnanje osnovnih šol s slovenskim učnim jezikom obvešča, da bo vpisovanje v 1. razred na vseh osnovnih šolah od 20. junija do konca meseca v dopoldanskih urah.

V poštev pridejo otroci rojeni v letu 1967. Učenci ostalih razredov bodo avtomatično vpisani v naslednje razrede.

—o—

Prosvetno društvo »Tabor« in srednja šola »Srečo Kosovel« na Opčinah sta na prireditvi v Prosvetnem domu nagradila učence, ki so se odlikovali pri natečaju za literarne in likovne prispevke na temo o kmečkih puntih.

—o—

SMRT. DR. PERKANA

Tržaško javnost je pretresla ob koncu preteklega tedna vest, da je nek avtomobilist pri divji vožnji blizu Pomorske postaje na obali povozil dr. Bogomila Perkana in ga tako hudo ranil, da je že kmalu nato umrl v bolnišnici. Dr. Perkan je šel čez cesto, ko je pridivjala motorizirana brezobzirna smrt.

Rajni se je rodil v Trnovem pri Ilirski Bistrici in je bil star komaj 53 let. Njegov brat je duhovnik v domačem kraju. Dr. Perkan je ostal povezan s svojim narodom, bil je naročen na slovenske liste in jih rad bral. Bil je primarij gerontološkega oddelka bolnišnice pri Sv. M. Magdaleni. Ljudje so ga imeli radi.

Zadnje dni se je sploh zgodila na Tržaškem in v vsej deželi vrsta grozljivih cestnih nesreč, katerih žrtve so bili največ motociklisti in pešci. Samo včeraj, v sredo, so se zgodile 4 smrtne nesreče. Med drugim je našel smrt na cesti 60-letni upokojeni kretničar Milan Sosič z Opčin.

NAŠE GLOBOKO SOŽALJE

Družini in bratu pokojnega zdravnika dr. Milka Perkana, ki je postal žrtev cestne nesreče, izražata uredništvo in uprava »Novega lista« svoje globoko občuteno sožalje.

BENCINARJI SE VEDNO TOŽIJO NAD JUGOSLOVANSKO KONKURENCO

Po podatkih, ki jih je izdal tržaški Avtomobilski klub, je bilo v prvih treh mesecih letos prodanih na Tržaškem 5 milijonov in 640 tisoč litrov bencina. V primerjavi z istim obdobjem lani se je prodaja povečala za 927 tisoč litrov. Kljub temu prirastku, do katerega je prišlo zaradi povečanja števila avtomobilov, se prodajalci bencina pritožujejo nad hudo jugoslovansko konkurenco, ki zaradi nižjih cen privablja dober del tržaških avtomobilistov na drugo stran meje. Po nekaterih računih so tržaški avtomobilisti nakupili v letu 1970 več kot 48 milijonov litrov bencina na jugoslovanskem področju; v letu 1971 60 milijonov in lani pa kar 80 milijonov litrov.

IZZIVANJE

V soboto, 9. t.m., so slovenski maturantje znanstvenega liceja »France Prešeren« imeli valet, kot je to v tradiciji. Zbrali so se v gostilni »Hosteria ai pini«, v bližini Proseka. Med večerjo je nenadno vstopil v sobo, ki je bila rezervirana samo za naše, maturante, neznanec in zakričal: »Naj živi Duce, nekega dne vas bomo sežgali«. Neznanec je nato krepko zaklel in šel iz gostilne. Maturantje in profesorji so ohranili mirne živce, sporočili pa so vso stvar odgovornim oblastem. Ko je deželni svetovalec Štoka zvedel za ta dogodek, je takoj poslal posebno pismo predsedniku deželnega odbora Berzantiju. V pismu je predsednika seznanil s tem obsodbenim dogodkom in ga pozval, naj intervenira pri odgovornih oblasteh, ki naj neznanca iztaknejo in ga predajo sodišču.

OSNOVNA ŠOLA NA REPENTABRU

bo v kratkem praznovala 100-letnico svojega obstoja in bo ob tej priliki šola poimenovana po ALOJZU GRADNIKU.

Ob tej priložnosti bodo v šolskem poslopju odkrili tudi kip tega priljubljenega umetnika slovenske besede, ki bo spominjal sedanji in bodoči mladi rod na njegove zasluge.

Ker je postavitev kipa povezana s precejšnjimi stroški, se obrača odbor Društva osnovne šole na vse občane in na ostale dobrotnike, da po svojih močeh pomagajo uresničiti to zamisel.

Združenje staršev

—o—

LUKEŽIČEVA RAZSTAVA V TRSTU

AVRELIJ LUKEŽIČ je odprl 13. t.m. v občinski galeriji razstavo, ki bo trajala od 13. junija do 21. junija.

Slabe zveze med Trstom in predmestjem

Poleg openskega tramvaja opravlja ACEGATA nekaj voženj dnevno (prva dva dni v tednu zaradi popravil na progi tudi več) tudi z avtobusi. Toda samo zgodaj zjutraj vozi z Opčin normalen avto. Za vožnje čez dan uporablja uprava značilne tržaške zelene avtobuse, ki imajo le kakih 10 sedežev. V avto. busu pa se nadrenja npr. opoldne tudi po več deset ljudi, ki morajo vsi stati. Že v mestu so ti avtobusi neudobni in celo nevarni, kaj šele na vožnji, ki traja skoraj pol ure in precej strmo navzgor ali navzdol. Stoječi potniki se morajo krčevito držati, da ne padejo. Poleg tega so ti avtobusi premajhni.

Sprašujemo se, ali je upravi ACEGATA res nemogoče, vključiti v promet z Opčinami normalne avtobuse in določiti sedanje samo za krajši promet po mestu?

Nekaj Opencev

—o—

STANE RAZTRESEN PRI SV. IVANU

V nedeljo 17. januarja ob 17. bo recital v svetovanskem Marijinem domu v Trstu STANE RAZTRESEN iz Cankarjevega dela »Hlapec Jernej in njegova pravica«. Sodeloval bo moški pevski zbor iz Nabrežine.

Konec šolskega leta na Goriškem

V soboto in v torek so se šolski zvonci zadnjič oglasili. Pouk se je po vseh šolah v državi končal. Srečno ali brez uspeha, to bodo pokazala zaključna ocenjevanja profsorskih zborov, ki so že začeli to delo. V tem tednu bodo ocene že znane na zavodih, ki so redno končali pouk.

Letošnje šolsko leto je bilo eno najbolj razburkanih v zadnjih časih, čeprav je minister že v oktobru naznanil, da se bo pouk redno začel, ker bodo že v prvih tednih nastavljene vse učne moči. Prve štiri mesece šolskega leta pa je 200 tisoč šolnikov moralo obiskovati usposobljenostne izpite. Pritisk izpitov in negotovost nastavitve je po vsej državi hromila vsako prizadevnost za dober pouk; tako tudi po naših šolah.

Zdravi potek šolskega življenja so kvarile tudi razne stavke šolske osebja, ki je po večini upravičeno terjalo izboljšanje svojega pravnega in gospodarskega položaja. Odpadlo je na desetine šolskih ur, kar je onemogočilo izvedbo učnih programov.

Ker se vsako leto število šolske mladeži veča, se čuti zadnjih deset let tudi občutno pomanjkanje šolskih učilnic.

Poglejmo v obrisu število šolske mladine v končanem letu. Šole vseh vrst je letos v Italiji obiskovalo sedem milijonov šolarjev in dijakov. Nekaj manj kot pet milijonov jih je bilo na osnovnih šolah. Dva milijona in pol na srednjih in višjih. V zadnjih desetih letih se je število srednješolcev pomnožilo za en milijon.

Z naraščanjem učeče se mladine rastejo seveda tudi stroški za javni pouk in šolstvo. Od nekaj več kot tisoč milijard pred deseti leti, so narastli že na 3600 milijard.

Tudi če rečemo, da stroški za izobrazbo naroda niso zavrženi, vendar bi morali biti tako uporabljeni, da bi vsak davkoplačevalec vedel ali so pravilno in koristno uporabljeni. Današnje stanje šolstva pa tega nikakor ne kaže.

TELOVADNA AKADEMIJA

V soboto popoldne so priredili na letnem igrišču Dijaškega doma v Gorici prav posrečeno in harmonično ubrano telovadno akademijo. Nastopili so pod vodstvom športnih vzgojiteljev šolarji in dijakinje iz šol v Gorici, Novi Gorici in Ljubljane. Najprej so si goriški otroci in gostje izmenjali cvetlične pozdrave. Prireditve, pod okriljem športne zveze Dom, je povezovala učiteljica Dornikova.

Na sporedu je bilo trinajst točk. Gledalce so navdušile »mušnice«, ljubki ples trojke z obroči ter neverjetno prožni nastopi umerjenih baletk iz Nove Gorice in Solkana. Zanimaj je tudi kratek prikaz redne vadbene ure pod vorstvom prof. Rupla in Češčutove.

Mednarodno tekmovalno zrelost so pokazali gimnasti pod vodstvom trenerja Dušana Furlana. Največje občudovanje so pa vzbujale štiri mlade akrobatkinje z nenavadnimi vajami na olimpijski gredi in dvovišinski bradlji. Gibi in skoki teh sicer skromnih mladenc so se zdeli kot pesem mladih življenj.

Na koncu te edinstvene telovadne akademije so nastopili še najmlajši v narodnih nošah; z narodnimi plesi so izzvali bučno ploskanje gostov, ki so se komaj ločili od mladih športnih skupin.

V naši deželi in na naših šolah pa ima ta žalostna melodija še en prizvok več.

Za naše šole so se naše družine in tudi naše politične-kulturne manjšinske ustanove premalo brigale ali boljše rečeno samo iz nekega subjektivnega gledanja.

Mnogi slovenski starši še danes ne vpišujejo svojih otrok v slovenske šole, češ da potem njih sin ne bo dobil zaposlitve. Dejstva pa kažejo drugače. Kjer se pa kaže mentaliteta o manjvrednosti slovenskih šol, jo je treba že dokončno iztrebiti tudi iz glav tistih ljudi, ki so se nekoč trkali na svoje narodne prsi.

Povedati pa je treba trdno in jasno tudi vsem političnim in kulturnim dejavnikom, da si naši ljudje želijo šolo, ki bo vzgajala in učila naše otroke v duhu očetnega in materega izročila skupnosti in ne po navodilih kakih raznobarnih skupin.

—o—

KANDIDATNA LISTA SLOVENSKE SKUPNOSTI NA GORIŠKEM

1. ŠTOKA Drago, deželni svetovalec, odvetnik, Trst;
2. BRATUŽ Andrej, profesor, Gorica;
3. BRATINA Slavko, občinski svetovalec v Gorici, profesor;
4. DEVETAK Remo, delavec, Vrh;
5. KOVIC Edvin, delavec;
6. SIRK Albin, profesor, Gorica;
7. TERPIN Marjan, trgovec, Gorica.

NAŠEMU PESNIKU

Klub starih goriških študentov bo odkril 24. junija doprni kip pesnika Simona Gregorčiča, ki bo postavljen poleg Erjavčevega v drevoredu, ki ja namenjen postati galerija kipov naših mož.

Doprni kip je delo mojstra Kalina.

Začetek slavja s krajšim sporedom petja, recitacij in govorov bo ob 10.30 uri v Erjavčevem drevoredu ob kipu.

K sodelovanju se lahko prigrasijo pevski zbori pri predsedstvu v Vrtojbi.

ŠOLSKE RAZSTAVE

Pred leti je držala stara navada, da se je na naših šolah šolsko leto končavalo s kako prireditvijo, s petjem, odrskimi prizori, recitacijami. Polagoma so se te »stare«, a lepe navade opuščale.

Polagoma so pa spet prišle na vrsto in so se obogatene z razstavami ročnih izdelkov in risb. Letos so nekatere izredno lepe. Med temi je treba omeniti razstavo otroškega vrta in osnovne šole v Šolskem domu.

Zelo smotrno urejena razstava je bila odprta v soboto. Navzoče učiteljice so številnim obiskovalcem do nedelje zvečer prijazno pokazovale razvojne stopnje umetniškega izražanja šolskih otrok. Obiskovalci so občudovali risbe, umetniško izdelane gobelinske risbe, v les vžgane izreke, pa prtiče in slike, od katerih sta dve večji (morje — cvetje) že mojstrska izdelka.

Pritrditi moramo izjavi dveh mater, ki sta odhajali z razstave učilnice z besedami: pa si nisem mislila, da so se tudi moji od naših učiteljic toliko naučili. Ja, pa so res pridne gospodične in naši mali. Tako je! Vseh razstavljenih predmetov je bilo kakih 170.

Podobne razstave so priredili v soboto in nedeljo tudi da osnovnih šolah v Sovodnjah in na Vrhu. Otroci so z njimi pripravili svojih staršem veliko veselje.

PO 60 LETIH

Le malo je naša javnost opazila pomenljiv kulturno glasbeni dogodek, ki je bil 19. maja v Ljubljani. Pevski zbor frančiškanske cerkve v Ljubljani je izvedel s sodelovanjem orkestra in solistov mogočno kantato »Oljki«, ki jo je na Gregorčičevo besedilo zložil Hugolin Sattner.

Pri prvi izvedbi aprila meseca leta 1914 v Unionski dvorani v Ljubljani je skladba doživela pravi triumf.

Goričane pa vse to še posebej zanima, ker je Sattner dobil navdih zanjo prav na vrtu med oljkami frančiškanskega samostana na goriški Kostonjavi. Tu se je skladatelj mudil poleti leta 1903.

Letošnja izvedba »Oljki« v ljubljanski frančiškanski cerkvi zanima Goričane tudi zato, ker je nastopila kot solistka sopranistka in goriška rojakinja Ileana Bratuž-Kacjanova.

Koncert, ki je izredno dobro uspel, je vodil dirigent dr. Vendelin Špendov.

Stiki med Gorico in Ljubljano

Spoznanje, da je treba vedno bolj utrjevati vezi med sosednjimi pokrajinami je prodrla že globoko v zavest tudi tistih italijanskih sodeželanov, ki so se doslej zadovoljevali le s kakimi gospodarskimi izmenjavami.

Slovenija in naša dežela morata biti še v drugih panogah v pravem sosedstvu in povezavi.

Krepijo se in se morajo še bolj poglobiti kulturne, športne, umetnostne, književne in druge vezi ter izmenjave.

Še vedno se enostransko poudarjajo gospodarske in tehnične izmenjave, kar je brez dvoma primerno. Toda sočasno se morajo iskati smeri in pota za globlje kulturno, zgodovinsko, narodnostno in etično medsebojno poznavanje. Le preko tega bo stvarno dobra in delujoča gospodarska ter politična sosesčina in sožitje.

Da smo že na tej poti, dokazuje tudi obisk

goriških občinskih predstavnikov pri upravnih ljubljanske občine.

Prejšnji teden sta goriški župan De Simone in podžupan Rovis obiskala predsednika in podpredsednika ljubljanske mestne uprave. Prvi stiki med upravnikoma Gorice in Ljubljane so se navezali že leta 1964. V desetletju od takrat do danes so se odnosi med obema mestoma in deželama zelo poglobili.

Na zadnjem sestanku, med dolgimi in prisrčnimi razgovori, so zastopniki obeh strani zarisali obrise zlasti mladinskih športnih, glasbenih in folklornih srečanj, kar se je v zadnjem letu že prav uspešno začelo.

Strokovni razgovori so se sukali okrog prometnih povezav in nove avtoceste. Razgovori se bodo nadaljevali v bližnji prihodnosti v Gorici, kamor sta povabljeni s svojimi sodelavci ljubljanski župan Košak in podžupan Vošnjak.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Dva zbornika »Carinthie«

Zgodovinsko društvo za Koroško je izdalo s finančno pomočjo koroške dežele dva nova zbornika »Carinthia« in sicer letnik 161. (1971) in 162. (1972). V preteklem stoletju so objavljali v njem tudi slovenski avtorji, preden so se zaostri na nacionalna nasprotja v deželi. Vsekakor je »Carinthia« še vedno eden najbogatejših virov informacij za koroško zgodovino in etnografijo, bodisi za nemški bodisi za slovenski del dežele.

Tudi nova letnika prinašata marsikaj, kar je pomembno tudi za slovensko zgodovinsko in etnografsko vedo. Oba letnika sta posvečena 900-letnici krške škofije, ki je bila ustanovljena leta 1072. V letniku 6. najdemo najprej naznanilo, da se je spremenilo uredništvo »Carinthie«. Namesto Gotberta Mora je prevzel uredništvo ravnatelj koroškega deželne arhiva Wilhelm Neumann. Gotbert Moro je urejal »Carinthio« od leta 1939 do letnika 1970. Nova letnika je uredil že Neumann. Ta je tudi napisal kratek jubilejni članek o 900-letnem jubileju krške škofije.

Za slovensko zgodovino sta zanimiva že naslednja dva prispevka. To je razprava Gernota Piccottinija »Rano krščanstvo na Koroškem« in razprava beljaškega arheologa Hansa Dolenza »Izkopavanja v cerkvi Sv. Peter v Lesu«. (Sankt Peter in Holz). Ta cerkev je bila prva, ki so jo postavili ali bolje obnovili salzburški misijonarji, ko so prispeli med slovenske Karantance, da bi jih pridobili za katoliško vero. Stala je na kraju, kjer je stalo nekdanje rimsko-noriško mesto Teurnja. Piccottini pa objavlja rezultate arheoloških raziskavanj na južnem Koroškem, na krajih, kjer so stale prve krščanske cerkve v tem delu Norika. Piccottini piše med drugim: »Za gotovo se lahko vzame, da je prišlo rano krščanstvo v ta južnonoriški prostor iz Ogleja, vendar je treba vprašanje o časovnem razdobju prvega pojava nove vere zaenkrat pustiti še brez odgovora zaradi pomanjkanja zadostnih najdb in izročil.« Vsekakor navaja v svoji razpravi obilo podatkov in veliko slikovnega materiala.

Kar zadeva Dolenzovo razpravo o cerkvi v Lesu, ki jo tudi spremlja fotografska dokumentacija o izkopavanjih, prinaša dokaze, da je obstajala na tistem kraju v rimskem času vsaj ena krščanska cerkev, če ne dve. Izkopavanja so bila za zdaj samo poskusna, ker so se morali ozirati na današnje pokopališče in na cerkveno stavbo, vendar so odkrili marsikaj zanimivega. Na žalost je razprava

napisana preveč strnjeno in je zato marsikje premalo razumljiva, npr. ko poroča Dolenz o odkritju groba nekega plemenitaša, v katerem so našli gotski meč. Bravec ne more razumeti, ali gre za meč gotskega sloga — potemtakem je groz ib poznega srednjega veka — ali za meč, kakršne pripisujejo Gotom. V obeh primerih pa je najdba zanimiva in daje sklepati, da bo morda treba tudi tam iskati grobnice prvih slovenskih krščanskih knežev v Karantaniji, o čemer pa Dolenz seveda ne govori.

Drugi, večji del zbornika se nanaša na zgodovino krške škofije in stolnice v Krki. Tu je za slovenske zgodovinarje aktualna razprava Heinza Dopscha o družini svete Heme. Izredno zanimiva je za slovensko zgodovino tudi razprava Walterja Frescherja »Gospodarsko-zgodovinska spoznanja iz krških urbarjev«, kjer obravnava tudi znani problem kosezov in dokaže na osnovi urbarjev, da je bila plast kosezov veliko bolj gosta in številnejša, kot se je doslej mislilo. Šlo je, kot znano, za slovenske svobodne kmete, ali nižje plemstvo, ki je pozneje delno prešlo v višje plemstvo, ali pa se je pokinilo, a vse do novega veka ohranilo posebne gospodarske in svobodnjaške privilegije in tradicije.

O drugem zborniku bomo spregovorili kdaj prihodnjic.

F. J

»Cerkev v sedanjem svetu« št. 5-6

Izšla je nova, 5. in 6. številka revije »Cerkev v sedanjem svetu«. Njena osnovna tema je: »duhovniški poklici«. O tem pišejo Stanislav Lenič (O duhovniških poklicih), Valter Dermota (Poklici so!), Jože Vesenjaj (Različni duhovni poklici), Ireneja Babič (Redovništvo je v Cerkvi še vedno aktualno), Ivan Albreht (Duhovnikovo delo za poklice), France Svobljšak (Kako ohranjati in oblikovati duhovniške poklice) itd. Valter Dermota je prispeval tudi članek »Poklici se razvijajo v družini«, Ivan Albreht pa je napisal še drug članek pod naslovom »Mala in velika semenišča«.

Med aktualnostmi te številke je omeniti predvsem komentar Štefana Steinerja o tem, kako je Kongregacija za verski nauk rešila takoimenovani »jugoslovanski primer« spornega oziroma neenotnega razlaganja škofov o izvajanju okrožnice »Humanae vitae« glede sredstev proti spočetju. Iz komentarja bi se dalo sklepati, da je dala Kongregacija prav tistim razlagam, ki dovoljujejo sredstva proti spočetju kot »manjše zlo« in da se naj zakonci pri tem ravna po svoji vesti. Vendar komentar ni povsem jasn, ker ne navaja dobesednega odgovora Kongregacije. Zdi se, da tolmači odgovor nekoliko v prid lastnega stališča. Bolje bi bilo, če bi bila revija objavila najprej celoten odgovor Kongregacije in šele nato (morda v prihodnji številki) komentar, da bi si bili mogli bralci najprej ustvariti lastno mnenje o odgovoru.

»America« o važnosti majhnih jezikov

USIS (Unites States Information Service — Poročevalska služba Združenih držav, ki zalaga tuj tisk z novicami in članki o ameriškem življenju) v Rimu je začel izdajati dvomesečnik »America«; pred kratkim je izšla prva številka. Mesečnik izhaja v italijanščini, Oprema revije je luksuzna. V prvi številki smo našli poleg nekaterih drugih zanimivih člankov z raznih področij tudi reportažo o šoli za umetno obrt Indijancev Navajo. Šola deluje v rezervatu teh Indijancev pri jezeru Tsaille v severno-vzhodnem delu Arizone pod gorami Luckachukai in je vključena v sklop navajske višje srednje šole (Navajo Community College), ki je bila ustanovljena pred tremi leti in ki naj bi zagotovila temu indijanskemu ljudstvu primerno izobrazbo v lastnem jeziku in v duhu njegove narodne tradicije. Na višjo šolo je vpisanih okrog 300

mladih Navajcev (kakih 10 odst. jih je iz drugih plemen).

Jezik navajo poučuje na šoli Teddy Draper, ki je preživel svojo mladost v skoro pustnijsko samotnih krajih v območju Canyon del Muerto, »kjer ni bilo slišati niti lajanja psov«, kot sam pripoveduje. Med drugo svetovno vojno je služil v zboru mornariških strelcev, kot eden izmed 400 Indijancev Navajo, ki so bili dodeljeni službi CIFRA za oddajanje in sprejemanje obvestil v jeziku navaja. Tega »šifriranega kodeksa« niso mogli Japonci nikoli razvozlati, ker ni šlo za umetno šifriran sistem, ki mu je matematika prej ali slej kos, ampak za živ, a skoro neznan jezik, ki se je upiral logiki števil. Tu se je ponovno in nepričakovano razkrilo, da so včasih velike važnosti — in celo v najbolj kritičnih trenutkih — tudi dozdevno malo pomembni in prezirani jeziki.

—o—

TEDNIK IZZA ČASA TRIDESETLETNE VOJNE

Tedenski časopis iz zgodnjega 17. stoletja, ki ga je pred nedavnim dobila univerzitetna knjižnica v Bremenu v Zahodni Nemčiji, bo odslej pristopen tudi širšemu občinstvu in ne samo časnikarjem. Pet števil tek starega in dragocenega časopisa si bo sedaj mogel vsakdo ogledati in jih čitati v originalu. Na porumenelih listih bo lahko našel vesti iz začetka tridesetletne vojne (od 1618 do 1648). Že takrat so ne oziraje se na vojni čas prinašali tudi vesti tujih dopisnikov. V tem časopisu lahko izvedemo, da je na »nolandski obali v tistem času močan veter povzročil, da so se potopile mnoge ladje, »na obali pa so na več mestih naleteli na človeška trupla in druge ostanke«. Pet izvodov omenjenega tednika, ki se je imenoval »Aviso«, je do nedavne ga bilo v privatni lasti.

—o—

Slovenski slikar Maksim Gaspari je obhajal 90-letnico.

Izšla je nova številka »Mladike«

V prodajo je prišla nova, četrta številka »Mladike«. Na uvodnem mestu je objavljen intervju »Svetovni popotnik s slovensko dušo«, ki ga je posnel Saša Martelanc z dr. Andrejem Kobalom iz Cerknega, ki pa živi v Združenih državah in je predaval javno pravo na univerzi Columbia. V intervjuju je prof. Kobal, ki pozna mnogo jezikov in ga je pot vodila po mnogih državah in tujih celinah, izjavil tudi naslednje: »Zakaj nisem pozabil slovenščine. To je pač moj materin jezik. Kako bi mogel človek pozabiti svoj rodni jezik? Materin jezik je dediščina, s pomočjo katere spoznavamo življenje in svet. Človek normalnega razuma bi ne pozabil materinega jezika, tudi če živi sto let med tujci. Materin jezik, dasi ga nisem uporabljal mnogo desetletja, je za mene nekaj zelo lepega. Ne samo po zvoku, temveč nekaj duševno lepega. Za mene je materin jezik bogastvo, iz katerega sem

črpal in še zmeraj črparam neke vrste boč v življenju...«

Rekel je tudi, odgovarjajoč na vprašanje: »Zakaj je vredno biti in ostati Slovenec?«

»Veste, vse to pride od srca in od srca je tudi, da sem vedno najrajši med svojimi ljudmi, med Slovenci. Zato ker želim, da bi vsak občutil tako, da bi ostal dober Slovenec in spoštoval svoj jezik. Zakaj, to je res bogastvo.«

V tej številki »Mladike« sodeluje še Marička Šušteršič, Milena Merlak, Drago Štoka (z intervjujem), Danilo Sedmak, Marija Češčut, ki je prispevala pomenljiv in odlično napisan članek »V uporih se je kovala naša samozavest in neodvisnost«, Marija Besednjak, Ivo Petkovšek, Ester Sterco, Martin Jevnikar, Jože Peterlin in Ada Markon.

Zelo duhovit in res zabaven je tokrat satirični »Čuk na obelisku«.

Sodobno kmetijstvo

Zdravo okolje in varstvo rastlin

Čedalje več ljudi opozarja na dejstvo, da se z uporabo protizajedavskih sredstev močno ruši biološko ravnovesje v naravi, saj se nekatere vrste škodljivcev prekomerno širijo, bodisi ker so postali odporni do zaščitnih sredstev, bodisi pa, ker jim primanjkuje naravnih sovražnikov. Problem vpliva protizajedavskih sredstev na okolje je zato močno v ospredju zanimanja znanstvenikov, tako tudi vprašanje t.i.m. integralne zaščite — take torej, ki upošteva tudi posledice določenega posega na okolje in s tem v zvezi tudi vprašanje biološkega uničevanja škodljivcev in posredno o vprašanju izbire protizajedavskih sredstev. Vsi so si edini, da je agronomska znanost preveč mislila na proizvodnjo, kar je imelo za posledico enostransko krčenje poljedelskih rastlin, povečanje njih gostote, gnojenje z visokimi odmerki mineralnih gnojil itd. Vedno so poudarjali, da samo protizajedavska sredstva lahko odpomorejo škodljivcem in boleznim, premalo so govorili o rodovitnosti zemlje in njeni biologiji. Porast nekaterih škodljivcev, povečanje odpornosti samih škodljivcev, zastrupljanje okolja zaradi slabo razkrojenih protizajedavskih sredstev je počasi skrhalo zaupanje v vsemogočnost kemičnih sredstev in kemičnega načina varstva rastlin.

Integralno varstvo

Najprej so ponekod začeli uvajati, v iskanju novih prijemov, t.i.m. integralno varstvo. Posebna opazovališča za rastlinske bolezni skrbijo, da s prognostično službo pravočasno opozorijo kmetovalce o pravilnem času škropljenja in na pravilno izbiro zaščitnega sredstva. Na ta način ne prihaja do vseh tistih tako negativnih stranskih pojavov (zastrupljanje čebel, raznašanje strupenih sredstev v vetrovnem vremenu, prepozno škropljenje sadja in zelenjave in s tem povezano nevarnost zastrupitve ljudi pri uživanju takega sadja ali zelenjave itd.).

Hkrati s tem so začeli uvajati kot dopolnilni poseg tudi biološki način zatiranja škodljivcev. S tem so začeli sicer samo v sadovnjakih, zlasti za zatiranje rdečega pajka. Grozila je namreč že nevarnost, da bi pajki postali popolnoma odporni na večino razpoložljivih protizajedavskih sredstev. Pridelek pri takšnem načinu zatiranja ni bil dosti manj kakovosten kot v sadovnjakih, kjer so skušali v najkrajšem času samo s kemičnimi sredstvi uničiti škodljivce. Seveda gre komaj za začetne poskuse, vse je še v razvojni fazi, prav gotovo pa ni daleč dan, ko bo integralna metoda skupno z biološko metodo postala vsakdanjost. Upoštevati je treba, da je sedanji kemični način zatiranja škodljivcev skoraj popolnoma puščal ob strani biološki način. Toda s kemično zaščito uničujejo tudi naravne sovražnike škodljivcev, ki jih je tako vedno več (primer rdečega pajka, ki ga najdemo največ na zdravih nasadih, mnogo manj pa v zanemarjenih).

Selekcija odpornih rastlin

Znanost išče seveda tudi drugačna pota pri reševanju problema varstva rastlin. Tako skušajo predvsem s selekcijo priti do odpornih rastlin, kar je povrh tudi najcenejši način obvarovanja pridelka. Tudi tu je zadnji

dve desetletji prevladujoči kemični način zatiranja izpodrinil selekcijo odpornih rastlin in jo postavil na stranski tir. Ker pa so škodljivci odpornejši kot še tako strupena sredstva in ker je kemični način varstva rastlin tudi čedalje dražji, da ne govorimo o zastrupljanju okolja, pridobiva selekcija spet mnogo privrženecv in zagovornikov.

Kakorkoli že, integralna zaščita si že utira pot in je pričakovati, da bo v prihodnjih petih letih močno prodrla. To pomeni, da se bo postopno zmanjševala uporaba kemičnih sredstev. To je seveda le ena plat problematike. Druga zadeva posredno tudi varstvo rastlin, a v glavnem gre za biološko zdravje tal. Že nekajkrat smo na straneh te rubrike opozorili na pomen, ki ga ima bogato talno življenje na zdravstveno stanje rastlin.

Zagovorniki t.i.m. biodinamičnega kmetijstva, takšnega kmetijstva, ki upošteva vse pojave v naravi in si zato prizadeva pridelovati kar najbolj v skladu z naravo, poudarjajo, da je življenje na zemlji celota, da torej ni stvari, ki bi lahko obstajala sama zase, ampak da so vsi življenjski pojavi tesno medsebojno povezani. Takšno celoto tvorijo rastline, zemlja in živali. Kmetijstvo, ki upošteva to povezanost, zasluži edino naziv »ekološko kmetijstvo«. Upoštevanje vseh teh treh dejavnikov omogoča rodovitnost tal in biološko kakovost pridelkov. Rodovitnost tal dosežemo, če zemlji dajemo živalske odpadke in razne rastlinske odpadke (zeleno gnojenje in kompost), ki so osnova talnemu življenju. Rodovitnost tal je treba vzdrževati na naraven način, z umnim kolobarjenjem in z le občasnim odmerki raznih rudninskih snovi (apno za preveč kislata tla, uporaba naravnih fosfatov itd.) Popolnoma bi morali ukiniti uporabo strupenih protizajedavskih sredstev (te bi uporabljali le izjemoma v zdravstvene namene — za uničevanje prenašalcev nalezljivih bolezni).

Biodinamično kmetijstvo

Če upoštevamo, da je na svetu vedno več boleznih, zlasti takih, ki so povezane s sodobnim načinom življenja, in če upoštevamo, da na drugi strani ravno sodoben način življenja odkriva zavestno pomen zdrave prehrane in načina življenja, potem je jasno, da čaka kmetijstvo, ki bo pridelovalo zdravo in nepotvorjeno hrano, še svetla prihodnost. Tako pridelovanje je tudi, kot kažejo izkušnje z Zpadne Nemčije, kjer imajo nekaj kmetij, ki kmetujejo na biodinamični osnovi, v ekonomskem smislu ravno tako donosno, ne samo zato, ker iztržijo višje cene za svoje pridelke, ampak ker dosledno biodinamično kmetovanje zmanjša pridelovalne stroške (manj bolezni med drugim). Predpogoj uspeha je, in ostane, ljubezen do narave, sposobnost razumeti zakone njenega življenja. Govedo porabi npr. manj krme, če je slednja biološko bogata. Medtem ko potrebujejo za krmljenje ene krave na biodinamični osnovi 0,6 hektara travnika, pa v nasprotnem primeru potrebujemo 1 hektar travniške površine. To je le en primer. V tem oziru naj zadostuje še podatek, da je v Franciji že 25.000 kmetovalcev, ki kmetujejo na biodinamični osnovi. Že od leta 1963 obstaja v Evropi združenje »Narava in napredek«, ki priraja vsakoletna srečanja in posvete. Ideja biodinamičnega kmetijstva, pa tudi vrtnarjenja in vrtičkarstva, se vedno bolj uveljavlja.

Vse je torej odvisno od bogastva življenja v tleh, od tega je namreč tudi v veliki meri odvisen pojav zajedalcev, nadalje kakovost pridelka. Vse pa je še največ odvisno od znanja (ki je povezano z ljubeznijo do narave). Marsikateri kmetovalec že dolgo samoumevno uresničuje biodinamično kmetovanje bodisi, da gnoji samo s hlevskim gnojem ali, v primeru pomanjkanja slednjega, s kompostom ali z zelenim gnojenjem (podorjenjem zelenih rastlin), toda za kaj več in v širšem okviru je prezpogojno potrebno dopolnilno izobraževanje, informiranost, kar vse je dosegljivo, če prihaja strokovno čtivo (kmetijske revije in knjige) redno na mizo.

Vr.

Edvard Kocbek

Mali princ

*Od časa do časa mi zavre kri
kakor mumiji ali dobremu svetniku,
takrat ležem na tla
kakor Indijanec na smrtnem begu,
ko mu duša zaostane za telesom,
in že me zajezdi vnukec
kakor vitez spočitega vranca
in že poskakujeva po čarni preprogi
in že drviva varno skozi nevarnosti
vsak s svojo sposobnostjo,
ki zanjo ne veva, ali je spomin
ali pa slutnja, tako sta si enaka.*

*In vendar mi je precej jasno,
moj jezdec je zdržnejši in silnejši,
z zakonito in neizprosno oblastjo,
z neomejeno umnostjo in milostjo.
Vsi mali principi so genialni.
Celo takrat, ko gredo
na otroško križarsko vojno.
Jaz sem ostal nevedna žival,
osramočena iz trojanske vojne.
Ker pa sem danes čudno srečen,
sem podoben osličku cvetne nedelje.*

ŽEPNA IZDAJA SLOVENSКИH LJUDSKIH PESMI

V zadnjem času je izšla v Ljubljani še ena zbirka slovenskih ljudskih pesmi z naslovom »Slovenska pesem«. Pesmi je izbral in uredil Franc Slobodnik, ki je na začetku tudi napisal kratek uvod, v katerem poudarja, da je bila potreba po žepni izdaji pesmarice z notami očitna. »V njej so zbrane pesmi iz različnih krajev Slovenije. Zapisane so resda samo en način, vsakdo pa lahko ohrani vso barvitost napevov, narečja in besedila, ki je v kakem kraju v navadi«, pravi med drugim urednik.

Pesmarica vsebuje okrog 150 ljudskih in ponarodelih slovenskih pesmi, ki so opremljene z enoglasno ali dvoglasno notno spremljavo, na koncu pa je dodan še venček slovenskih ljudskih pesmi, napisan za štiriglasni moški zbor. Povečini so to pesmi, ki so na Slovenskem povsod zelo znane, vendar je kljub temu njihova objava v pesmarici dragocena, saj vsebujejo več ali manj popolna besedila. To dejstvo je pomembno, saj iz dneva v dan opažamo, kako zlasti mlajši rod ob petju ljudskih pesmi navadno že po prvi kitici utihne, ker ne zna več nadaljevanja besedila. In prav našim mladim ljudem bo pesmarica prišla zelo prav; zaradi svojega priročnega formata in trdnega plastičnega ovitka

Pesmarico »Slovenska pesem« lahko naročite neposredno na naslov: Vinko Furlan, Ob Ljubljani 34, 61000 Ljubljana.

Odprt človek tako včeraj kot danes

IV.

Samo tu in nikjer drugje so vzroki za krizo Doma in sveta in za odcepitev križarjev od njega. Kajti pozneje ko je bil Dom in svet že brez križarjev in ko so ti ustanovili svojo, samostojno revijo Dejanje, so napadli na Dom in svet niso več ponovili in ta revija kar nenadoma tudi drugih težav ni več imela.

Vzrok krize so bili torej križarji s svojimi naprednimi življenjsko-nazorskimi idejami, povod je bil članek Edvarda Kocbeka »Premišljevanje o Španiji« in iz tega članka zlasti njegova primera o heretikih, pa tudi drama Stanke Cajnkarija »Potopljeni svet«; glavni krivec pa je bila specifična slovenska oblika sicer idealno zamišljene katoliške akcije, ki je v vseh svojih odtenkih in inačicah organizirano in posamič, javno in skrivaj z vsemi mogočimi sredstvi spodmikala tla slovenskemu križarstvu.

Ob tej krizi se je spet enkrat pokazala v vsej svoji goloti nezrelost vodilnih in odločujočih klerikalnih forumov, ki so v Kocbekovem članku zaradi njegovega življenjskonazorsko naprednega stališča videli komunizem, v drami Stanke Cajnkarija pa, še preden je mogla biti v celoti objavljena, nečistost in pohujšanje. Kocbekov članek, ki je nastal zato, da bi zbudil »živo potrebo po razbistritvi važnih vprašanj«, ki ga je navdihnili »skrb za čistost katoliškega duhovnega nazora« ter je prav zato obravnaval »važno politično vprašanje«, ne hoteč nasprotovati razodetim verskim resnicam niti krščanskim moralnim načelom, pa tudi ne kakšni razodeti naravni umski in npravstveni resnici, temveč da bi »v resnicoljubni dopolnitvi podobe o sodobni Španiji in njeni bratomorni vojni podobe, ki so jo pri nas nekateri krščanski listi risali tako eno-

stransko, da so sami hote ali nehote navdihovali duhovno in družbeno nevarno stališče«, izrazil »le cerkveni nauk o prvenstveni važnosti pokorščine svoji osebni vesti, v kateri ima človek najbližjo in neposredno normo svojega ravnanja«, in s tem pokazal »na konkretno škodo, ki jo Kristusovi Cerkvi povzročajo notranje malo prepričani in življenjsko nedosledni kristjani« — ta članek je kljub svojim dobrim namenom ali pa prav zaradi njih povzročil v slovenskih odločujočih klerikalnih krogih preplah, odpor in končno nekakšne interne administrativne ukrepe. Kocbekov članek je bil povod za frontalni napad na križarje, in čeprav je »izšel v reviji, kjer vsakdo na kvalificiran način lahko razpravlja o vprašanih, ga dopolni in popravi, kar se mu zdi, da je bilo napak«, ni nihče od nasprotnikov križarskega Doma in sveta izkoristil te možnosti, temveč so rajši kopicili pamflet na pamflet v svojem ortodoksno političnem časopisu, podtalno rovarili in podpihovali neodločne voditelje Katoliškega tiskovnega društva, ki je Dom in svet financiralo, k odiočilnemu udarcu.

Preganjavcem Doma in sveta je bil v nاپoto svobodoumni in življenjskonazorsko napredni in dosledni koncept te revije ter križarski sestav njenega uredništva in večine sotrudništva. Dominsvetovski križarji so vedeli, da vodi sovražnike Doma in sveta predvsem politikantsko strankarski interes in da so jim največji trn v peti ravno oni, križarji, s svojimi načeli o svobodi, samo svoji vesti, Bogu, narodu in občestvu odgovorni osebnosti. Vedeli so, da črtijo njihovi sovražniki pri njih ravno njihovo svobodno voljo odločanja in občutek osebne odgovornosti za dejanja. »Stražarji« zaostalosti in »pravovernosti« na Slovenskem so bili ravno v tem pogledu čisto drugačni; njih ideal je bila jekienca, na pol vojaška organizacija, zasnovana na brezpogojni pokorščini hierarhiji avtoritet. Vsakršna osebnost z vsemi njenimi dilemami jim je bila nepotrebna sentimentalnost, ki je v škodo disciplini in vodi v individualizem. Vprašanja osebne odgovornosti niso poznali, ker je to vprašanje namesto njih rešila organizacija z zapovedjo brezpogojne pokorščine. V pogledih na kulturo in umetnost so se na neki način povrnili v jeranovstvo, češ da kultura mora

služiti najvišjemu cilju, po drugi strani pa so si ta »cilj« prilagajali po trenutni politični potrebi in okusu. Tako so kulturo in umetnost vlačili ne samo v moralizem, ampak so jo podrejali najnavadnejši dnevnopolitični tendenci. Žočno so odklanjali vsakršno »avtonomnost umetnosti« in »nevtiralnost kulture«, češ da tako pojmovanje izvira iz individualizma, ki mu je oblikovanje brez ozira na vsebino edino veljavni kriterij vrednotenja, kar se izraža v načelu "l'art pour l'art" in se je zato umetnost »začela razkrajati v ekspresionizmu, futurizmu, kubizmu itd.« (Dalje)

ODSTOP ANDREOTTIJEVE VLADE

V nedeljo se je končal v Rimu vsedržavni kongres Krščansko-demokratske stranke, na katerem je prevladalo mnenje, da naj se skuša obnoviti sredinsko levico in naj se začne zato dialog s socialistično stranko. Takoj nato je Andreottijeva sredinska vlada odstopila.

Predvideva se, da bodo pogajanja s socialistično stranko zelo težka in da ne bo lahko oživiti sredinske levice.

ŠTIRJE MLADI SO SI KUPILI KMETIJO

Štirje mladi Švedi, trije fantje in eno dekle, Bertil, Eva, Raggen in Kisse, ki so doma sicer iz nekega podeželskega kraja, a so študirali v Stockholmu, so se naveličali mesta in si kupili majhno kmetijo v vasi Tomsjö v okraju Hälsingland. »Vedno smo si želeli živeti na deželi in smo kar najbolj hranili v ta namen,« so povedali urednik dnevnika »Svenska Dagbladet«.

Ko so zvedeli, da je v omenjenem kraju poceni na prodaj kmetija, so si jo šli ogledat in so bili navdušeni. Združili so svoje prihranke si izposodili, kolikor so mogli, drugo pa ostali dolžni, in dobili tako še skoro novo hišo iz lesa, skedenj in druga gospodarska poslopja, vodnjak z dobro pitno vodo, zidano klet in 11.000 kvadratnih metrov zemlje, na kateri pridelujejo zdaj vsakovrstno korenje, krompir, zelje, solato, česen, luk in drugo zelenjavo, sočivje in njivske pridelke. Iz načelnih razlogov ne uporabljajo umetnih gnojil in tudi ne škropijo rastoče zelenjave s strupi za uničevanje mrčesa in rastlinskih bolezni.

Pozimi si poleg tega prislužijo nekaj denarja z raznimi deli kot pomoč v sosesčini. Tako npr. pomagajo na pošti, kadar je posebno velik promet, v jeseni s konjem in vozom razvažajo skladovnice novih telefonskih imenikov itd. Včasih jim gre trda za denar, a so srečni, so dejali.

Iz Goriške

VPISOVANJE V ŠOLE

Didaktično ravnateljstvo osnovnih šol s slovenskim učnim jezikom v okrožju Goriča in Doberdob naznanja našim staršem in družinam, da bo trajalo vpisovanje otrok v prvi razred osnovnih šol od 20. junija do konca meseca v dopoldanskih urah. V poštevek pridejo otroci, rojeni v letu 1967.

Učenci ostalih razredov bodo avtomatično vpisani v naslednje razrede.

Naše starše, ki imajo otroke za prvi razred, opozarjamo na njihovo dolžnost do lastnih otrok in jih vpišejo v slovensko šolo. Naj se zavedajo, da vsak otrok razvije svojo duševnost, osebnost in umske sposobnosti najbolj v domačem okolju, in seveda, naš otrok v slovenski šoli.

Zavedajo naj se tudi vsi naši starši, da je slovenska šola enakovredna večinski!

Zato izpolnite svojo dolžnost!

VOLITVE SO TU!

Še nekaj dni nas loči od volitev za deželni zbor, ki bodo v nedeljo in ponedeljek, 17. in 18. junija.

Slovenski volivci in volivke so si na jasnem, da bodo oddali glas za slovensko listo, ki ima na prvem mestu kandidata Draga Štoka.

Zadostuje, da volivec prekriža znak z lipo vo vejico, ki ima zgoraj naokrog napis Slovenska skupnost, spodaj Unione slovena.

ZAPAŽANJA IN MNENJA

Slovenščina kot tuj jezik?

V Kulturnem domu v Trstu je zadnji čas gostovalo gledališče iz Nove Gorice z Lorcovo dramo »Dom Bernarda Albe«. Tisk je redno javljal predstave in kritiki so pisali o uprizoritvi, omenjal jo je tudi osrednji slovenski tisk. Toda nihče se ni spotaknil ob grobo napako v naslovu drame, kajti glasiti bi se moral »Dom Bernarda Alba«. Alba je namreč družinsko ime, to pa se pri ženskah ne sklanja. Torej Bernarda Alba, Bernardi Alba, Bernardo Alba itd. Tej napaki je nasledla celo »Mladika«.

Ob tej priložnosti se je spet pokazalo zaskrbljujoče slabo znanje najosnovnejših pravil slovenščine celo pri literatih in časnikarjih. Mislimo, da noben otrok na vasi ne bi napravil tako grobe jezikovne napake, ki pa ni osamljena. Sklanjanje priimkov

žensk, ki se končujejo na -a, opazamo že nekaj let v slovenskem, posebno tržaškem tisku in se začinja širiti kot nalezljiva bolezen.

Enako grda napaka je sklanjanje moških priimkov na -a po žensko, torej Krležin namesto Krležev, Sterijino namesto Sterijevo, Legišino namesto Legiševo itd.

Včasih se polasti človeka občutek, da začnemo Slovenci občutiti slovenščino kot tuj jezik, ki smo se ga le zasilno naučili in ga pač tolčemo, kakor kdo ve in zna — ni važno, če je prav ali ne.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51